

Natalija Živković*

DOKAZNI ZNAČAJ FOTOGRAFIJA, AUDIO I VIDEO SNIMAKA KOJI NISU PROIZAŠLI IZ DOKAZNIH RADNJI

Apstrakt: Zakonikom o krivičnom postupku regulisano je sprovođenje dokaznih radnji od strane organa postupka, a u okviru nekih od njih moguće je sačinjavanje fotografija, audio i video zapisa u dokaznu svrhu. S obzirom na to da građani nisu ovlašćeni da sprovedu dokazne radnje, a nesporno je da danas sa razvojem tehnologije mogu u gotovo svakom trenutku da snimaju i fotografišu dešavanja oko sebe, predmet ovoga rada jeste utvrđivanje dokaznog značaja fotografija i audio i video zapisa koje su sačinili građani. Zakonik samo na jedan uopšten način propisuje određene dokazne zabrane. Pitanje dokaznog kredibiliteta navedenih fotografija i snimaka postavlja se pre svega u vezi sa povredom prava na privatnost osoba koje su fotografisane odnosno snimane, te stoga autor analizira relevantne zakonske odredbe koje imaju za cilj da zaštite pravo na privatnost građana kao i određenu sudsku praksu. Autor iznosi zaključke kada i u kojim situacijama bi trebalo dozvoliti korišćenje fotografija i audio i video snimaka koje su sačinili građani kao dokaza u krivičnom postupku.

Ključne reči: fotografije, video zapisi, građani, dokazni značaj, pravo na privatnost.

UVOD

Maksime koje ukazuju na snagu slike poput „slika vredi hiljadu reči”, „videti je verovati” i tsl., u mnogim kulturama su uobičajene i većini ljudi dobro poznate.¹ U krivičnom postupku fotografije, audio i video snimci predstavljaju „neme svedoke”. Ukoliko se tokom postupka ne dovede u pitanje njihova autentičnost niti zakonitost njihovog pribavljanja, u većini slučajeva imaju izuzetan dokazni značaj.

Danas, sa razvojem tehnologije, većina populacije poseduje uređaje sa kojima može u gotovo svakom trenutku da snima i fotografiše dešavanja oko sebe. Međutim, to ima i svoju tamnu stranu jer kroz objektiv mobilnog telefona, budno oko nadzorne kamere ili radoznalo uho skrivenog mikrofona, čini se da pravo na privat-

* Master prava, nataly.zivkovic@gmail.com

1 J. Mnookin /1998/: The Image of truth: Photographic Evidence and the Power of Analogy, *Yale Journal of Law & the Humanities*, vol. 10, n° 1, art. 1, p. 1.

nost sve više propada.² Sa jedne strane, na taj način mogu biti zabeleženi krivično-pravno relevantni događaji, a sa druge strane postavlja se pitanje da li je dozvoljena upotreba tih snimaka i fotografija u krivičnom postupku. Primera radi, na kamera-ma postavljenim u tramvaju „dvojci” zabeležen je seksualni napad na tinejdžerku od strane muškarca, koji je odjeknuo društvenim mrežama. Isto tako, na kameri nečijeg mobilnog telefona zabeleženo je kako se radnica Centra za zaštitu odojčadi, dece i omladine „Zvečanska” grubo ophodi prema detetu, te je ovaj snimak procurio u javnost nakon čega je podneta krivična prijava protiv radnice.

U prethodno ilustrovanim slučajevima, postavlja se pitanje da li zabeleženi video snimci i fotografije mogu biti korišćeni kao dokaz u krivičnom postupku. Članom 16 Zakonika o krivičnom postupku – ZKP³ na jedan uopšten način propisane su određene dokazne zabrane. Kako se navedeno pitanje dokazne validnosti fotografija i snimaka postavlja u vezi sa povredom prava na privatnost, napomenimo i to da je Ustavom RS⁴ i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava – EKLJP⁵ zajemčeno pravo na privatnost, te da su Krivičnim zakonikom propisana određena krivična dela gde je zaštitni objekat pravo na privatnost. Stoga, postavlja se pitanje, da li možemo slobodno da snimamo sugrađane i dešavanja oko nas i mogu li takav snimak odnosno fotografija da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku.

1. PRIBAVLJANJE FOTOGRAFIJA, AUDIO I VIDEO SNIMAKA DOKAZNIM RADNJIAMA

Fotografije, audio i video snimci u dokaznom smislu podvode se pod ispravu, odnosno na glavnom pretresu sprovodi se dokazna radnja dokazivanje ispravom. Kada je u pitanju njihovo tajno pribavljanje od strane organa postupka, takvo postupanje regulisano je posebnom dokaznom radnjom tajno praćenje i snimanje, a mogu se pribaviti i angažovanjem prikrivenog islednika. Ove dve specijalne istražne tehnike mogu se sprovesti samo u pogledu određenih krivičnih dela i omogućavaju organu postupka da tajnim postupanjem zabeleže u vidu fotografija i audio i video snimaka određene radnje odnosno ponašanje lica nad kojim se ove posebne dokazne radnje sprovode.

Pored fotografija i audio i video snimaka pribavljenih navedenim specijalnim istražnim tehnikama, nesporan dokazni značaj imaju i fotografije i snimci koji predstavljaju tehnički prilog drugim radnjama dokazivanja. Tu se može raditi o fotografijama i snimcima sačinjenim tokom uviđaja, rekonstrukcije, obdukcije, drugih veštačenja itd.⁶

2 Words Fade Away, but Recordings Remain: the Admissibility into Evidence of Audio and Video Recordings, dostupno na <https://langlois.ca/words-fade-away-recordings-remain-admissibility-evidence-audio-video-recordings/>, 14. decembar 2019.

3 Zakonik o krivičnom postupku, „Službeni glasnik RS”, br.72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019.

4 Ustav Republike Srbije, „Službeni glasnik RS”, br. 98/2006.

5 Council of Europe, *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14*, 4 November 1950.

6 M. Škulić /2006/: Dokazni značaj u krivičnom postupku fotografija, audio i video snimaka kada nije u pitanju radnja audio i video nadzora iz člana 232. Zakonika o krivičnom postupku, *Bilten Okružnog suda u Beogradu*, n° 70, p. 10.

Sa druge strane, s obzirom na to da se regulisanjem sprovođenja dokaznih radnji uređuje pribavljanje dokaza od strane organa postupka, postavlja se pitanje, u kojoj meri se u krivičnom postupku mogu kao dokaz koristiti fotografije i video snimci koje su sačinili građani ili koji su zabeleženi na sigurnosnim kamerama ili na sličan način. Fotografije i snimci pribavljeni na takav način bi se u dokaznu građu mogli uključiti na jedan od sledećih načina. Može ih u skladu sa odredbama ZKP-a pribaviti ovlašćeni organ postupka, npr. fotografija pribavljena pretragom računara okrivljenog ili snimak nadzorne kamere koji je tržišni centar predao javnom tužiocu na njegov zahtev, ili građanin može sam da ih priloži potkrepljujući krivičnu prijavu ili svoj iskaz pri svedočenju.⁷

Članom 145 ZKP-a iz 2006⁸, kao i članom 132a koji je uveden 2009. izmenama i dopunama ZKP-a iz 2001⁹ bio je regulisan niz situacija korišćenja fotografija ili snimaka na kojima se nalazi okrivljeni, a koji su pribavljeni aktivnošću građana i to sa ili bez izričite odnosno prećutne saglasnosti okrivljenog, ili su zabeleženi na sigurnosnim kamerama. Postavlja se pitanje, zašto zakonodavac sada, kada se navedeno pitanje javlja u još intenzivnijem obliku, nije striktno regulisao sporne situacije.

2. O PRAVNO NEVALJANIM DOKAZIMA – ZKP

I u državama anglosaksonskog pravnog sistema i u evropskokontinentalnim zemljama postoje pravila o izuzimanju pravno nevaljanih dokaza, s tim što od države do države zavisi dokle dopire navedena zabrana. Generalno govoreći, takva pravila strože su postavljena u SAD-u i drugim državama *common law* sistema. Razlog leži u tome što se strogim pravilima o pravno nevaljanim dokazima želi kontrolisati zakonitost rada policije, a sam postupak je postavljen kao „dokazni dvoboj” stranaka gde traganje za materijalnom istinom nije prioritet. Za razliku od toga, u evropskokontinentalnim zemljama gde je zastupljeno načelo materijalne istine nema mesta tako strogim dokaznim zabranama.¹⁰ U evropskokontinentalnim državama u svakom pojedinačnom slučaju ispituje se u kojoj meri je pribavljanje dokaza uticalo na povredu prava okrivljenog i da li bi njihovo korišćenje uticalo na pravičnost postupka u celini.¹¹

U našem zakonodavstvu ZKP nalaže da se sudske odluke ne mogu zasnivati na dokazima koji su, neposredno ili posredno, sami po sebi ili prema načinu pribavljanja u suprotnosti sa Ustavom, ovim zakonikom, drugim zakonom ili opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima, osim u postupku koji se vodi zbog pribavljanja takvih dokaza (čl. 16 st. 1). Stoga se može reći da je nezakoniti dokaz osnov koji sadržinski ili formalno predstavlja povredu osnov-

7 I. Martinović, D. Tripalo /2017/: Zvučno i slikovno snimanje u kaznenom materijalnom i procesnom pravu – Teorijski i praktični izazovi novih tehnologija i zakonskih rešenja, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 24, n° 2, p. 509.

8 Zakonik o krivičnom postupku, „*Sl. glasniku RS*”, br. 46/06, 49/07 i 122/08.

9 Zakonik o krivičnom postupku, „*Sl. list SRJ*”, br. 70/2001 i 68/2002 i „*Sl. glasnik RS*”, br. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – dr. zakon, 49/2007, 20/2009 – dr. zakon i 72/2009.

10 Više o razlikama između „strogog američkog režima” u pogledu izuzimanja nezakonitih dokaza i evropskih rešenja vidi V. Bajović /2013/: O pravno nevaljanim dokazima i „plodovima otrovnog drveta”, *Pravni Život*, n° 9, Tom 1, pp. 743–749.

11 V. Bajović: *ibid.*, p. 747.

nih ljudskih prava i ne može se koristiti za izvođenje zaključka o činjenicama koje se utvrđuju u krivičnom postupku.¹² Drugim rečima, iz zakonske definicije proizlazi da je pravno nevaljan onaj dokaz koji je sam po sebi nedopušten ili onaj dokaz koji je je inače zakonit ali je u konkretnom slučaju pribavljen na pravno nevaljan način. Fotografije, audio i video snimci sami po sebi jesu dozvoljen dokaz, međutim način njihovog pribavljanja može biti protivpravan. Imajući u vidu da se pribavljanjem fotografija i snimaka od strane građana ne mogu kršiti procesna pravila koja se odnose na način sprovođenja dokaznih radnji od strane organa postupka, jer građani ni ne mogu da sprovedu dokazne radnje¹³, potrebno je pre svega analizirati da li tako prikupljeni dokazi proizlaze iz krivičnog dela ili neke druge protivpravne radnje.

2.1. Ustavne garancije i EKLJP

Za razliku od Ustava RS iz 1990. i Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama iz 2003., Ustav RS iz 2006. ne garantuje pravo na privatni i porodični život. Umesto toga, Ustav štiti samo pojedine aspekte prava na privatni život, kao što su: nepovredivost stana, nepovredivost tajne pisama i drugih sredstava opštenja i zaštita podataka o ličnosti (članovi 40–42).

Evropska konvencija o ljudskim pravima u članu 8 utvrđuje da svako ima pravo na nepovredivost ličnog i porodičnog života, doma i prepiske, ali se ne precizira šta obuhvata pojam ličnog i porodičnog života. Pritom, Evropski sud za ljudska prava – ESLJP zauzima stav da se sadržina prava na privatnost ne može unapred taksativno odrediti.¹⁴ Međutim, ESLJP naglašava da pojam privatnog života nije ograničen na „unutrašnji krug” pojedinca isključujući spoljašnji svet, već ono obuhvata pravo svakog pojedinca da se obraća drugima kako bi uspostavio i razvio odnose sa njima i sa spoljnim svetom, odnosno pravo na „privatni društveni život”.¹⁵ Nejasnoće pri definisanju pojma privatnosti uslovljene su time što se privatnost ne može definisati mimo datog konteksta, odnosno izvan konkretnog prostora, vremena i situacije u kojima se štiti lična sfera jedne individue.¹⁶

2.2. Krivični zakonik

Krivični zakonik – KZ¹⁷ ne dozvoljava neovlašćeno fotografisanje, prisluškivanje i snimanje. Za razmatranje predmeta ovog rada, relevantna su krivična dela neovlašćeno prisluškivanje i snimanje i neovlašćeno fotografisanje. Ova krivična dela spadaju u krivična dela protiv sloboda i prava čoveka i građanina i nalaze se u 14. glavi Krivičnog zakonika.

12 G. Ilić /2015/: O nezakonitim dokazima u krivičnom postupku – in: *Kaznena reakcija u Srbiji*, V deo (Đ. Ignjatović, ed.), Beograd, p. 76.

13 Tako i M. Kovačević /2019/: Privatno snimljeni sadržaji kao dokaz u krivičnom postupku, *Pravni zapisi*, n° 1, pp. 167–168.

14 *Costello-Roberts v. United Kingdom*, Application no. 13134/87, Strasbourg 25 March 1993; *Pretty v. the United Kingdom*, Application no. 2346/02, Strasbourg 29 April 2002.

15 *Niemietz v. Germany*, Application no. 13710/88, Strasbourg 16 December 1992.

16 M. Kovačević /2013/: Video-nadzor na javnim mestima i pravo na privatnost, *Teme*, n° 4, p. 1798.

17 Krivični zakonik, „Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.

2.2.1. Neovlašćeno prisluškivanje i snimanje (čl. 143 KZ)

Radnja izvršenja ovog krivičnog dela propisana je alternativno, a između ostalog podrazumeva tonsko snimanje razgovora, izjave ili nekog saopštenja koje nije namenjeno licu koje snima. Iako zakon posebno ne govori o neovlašćenom prisluškivanju i tonskom snimanju telefonskih razgovora, s obzirom na rasprostranjenost komuniciranja putem telefona u praksi je to najčešći način vršenja ovog krivičnog dela.¹⁸ Objekt radnje krivičnog dela je tuđ razgovor, a u praksi i teoriji je sporno da li pojam tuđ razgovor obuhvata i razgovor u kome učestvuje izvršilac ovog krivičnog dela ako neovlašćeno, odnosno bez pristanka drugog lica tonski snima taj razgovor.¹⁹ Radnja krivičnog dela, odnosno neovlašćeno snimanje može biti izvršeno samo sa umišljajem i to po pravilu direktnim. To praktično znači da nema krivičnog dela ukoliko neko slučajno tonski snimi razgovor. Donekle je zamislivo da neko slučajno snimi razgovor u kome je sagovornik, tako što nije primetio da mu je na telefonu uključen snimač govora. Sa druge strane, teško je zamislivo da neko slučajno snimi razgovor u kome nije sagovornik, jer bi to praktično značilo da je na njegovom telefonu slučajno ostao uključen snimač razgovora i da je telefon slučajno ostavio na mestu gde druga lica vode razgovor.

Dakle, ukoliko bi tonski snimak bio pribavljen tako što bez znanja lica koja razgovaraju snimamo njihov razgovor, odnosno izjavu ili obaveštenje, takav tonski snimak bio bi proizvod krivičnog dela, te bi predstavljao pravno nevaljan dokaz. Sporno je da li je dozvoljeno tajno snimati razgovor u kome smo sagovornik. A ukoliko bismo slučajno tonski snimili razgovor, ne bi postojalo krivično delo pa bismo takav tonski snimak mogli koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Napomenimo na kraju, da je članom 41 stavom 2 Ustava propisano da su odstupanja od prava na tajnost pisama i drugih sredstava komunikacije dozvoljena samo na određeno vreme i na osnovu odluke suda, ako su neophodna radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije, na način predviđen zakonom. Pod drugim sredstvom komuniciranja možemo primera radi podrazumevati razgovor preko mobilnog telefona. Dakle, građani ne mogu samoinicijativno drugima ograničavati navedeno pravo za potrebe krivičnog postupka niti u bilo koju drugu svrhu, već to može biti učinjeno isključivo na osnovu sudske odluke.

2.2.2. Neovlašćeno fotografisanje (čl. 144 KZ)

Radnja izvršenja ovog krivičnog dela takođe je propisana alternativno. Krivično delo čini onaj ko između ostalog neovlašćeno načini fotografski, filmski, video ili

18 Z. Stojanović /2018/: *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd, p. 525.

19 Z. Stojanović, jedan od tvoraca KZ iz 2006. smatra da tuđ razgovor obuhvata i razgovor u kome učestvuje izvršilac ovog krivičnog dela ako bez pristanka drugog lica tonski snima taj razgovor (Z. Stojanović: *ibid.*, p. 525). Sa druge strane, sudija M. Majić ističe da je sagovorniku razgovor uvek namenjen, te da je tekst norme poprilično jasan po tom pitanju (Blog sudije Majića: Čl. 143 KZ, dostupno na <https://misamajic.com/Pitanje/cl-143-kz/>, 16. decembar 2019). Primera radi u Hrvatskoj ne postoje ovakve nedoumice jer je članom 143. Kaznenog zakona propisano da će se kazniti onaj „tko neovlašćeno zvučno snimi nejavno izgovorene reči drugoga”. To praktično znači da nije bitno da li je onaj ko snima učesnik razgovora već je dovoljno da izgovorene reči nisu namenjene javnosti.

drugi snimak nekog lica i time osetno zadre u njegov lični život. Dakle zabranjeno je fotografisati ili snimati drugo lice bez njegovog znanja ukoliko mu time osetno zadiremo u lični život. Z. Stojanović smatra da taj uslov uglavnom isključuje mogućnost da se ovo krivično delo izvrši snimanjem nekog lica na javnom mestu. Međutim, dalje navodi da bi moglo da bude sporno da li osetno zadiranje u privatni život postoji kada neko na javnom mestu misleći da ga niko ne posmatra, odnosno da je sam, te da ne može biti snimljen, preduzme neku radnju čijim bi se snimanjem osetno zadržalo u njegov privatni život. Z. Stojanović smatra da bi trebalo uzeti da u takvim situacijama postoji osetno zadiranje u privatni život.²⁰ Na kraju ističe da u svim ostalim slučajevima osim tamo gde postoji skoro opšta saglasnost da se osetno zadire u lični život (npr. snimanje nečijih seksualnih aktivnosti) treba ceniti sve okolnosti konkretnog slučaja da bi se došlo da zaključka da li je ispunjen uslov osetnog zadiranja u privatni život.²¹

Ovo krivično delo može biti izvršeno samo sa umišljajem, a sporno je da li umišljaj mora da obuhvati uslov da se snimkom osetno zadire u lični život snimanog lica. Stoga, slučajno načinjene fotografije i video snimci što je u praksi jako teško zamislivo, ne bi predstavljale krivično delo.

2.3. Šta drugi zakoni dozvoljavaju?

2.3.1. Zakon o javnom informisanju i medijima

Zakon o javnom informisanju i medijima²² uređuje način ostvarivanja slobode javnog informisanja. Navedenim zakonom propisano je kada pravo na privatnost biva ograničeno u smislu da se fotografije, video i audio zapisi mogu objaviti bez pristanka lica na koje se odnose. To bi moglo da posluži i kao smernica pri rešavanju pitanja kada fotografije i snimci koji nisu pribavljeni dokaznim radnjama organa postupka mogu da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku.²³ Ako Zakon dozvoljava da se neka fotografija ili video zapis javno objave i samim tim za njega saznaju svi građani, onda nije logično zabraniti da se sudska odluka zasniva na takvom dokazu.

Tako je članom 82 st. 1 Zakona utvrđeno da informacija iz privatnog života, odnosno lični zapis može izuzetno da se objavi bez pristanka lica iz čl. 80. i 81. ovog zakona ako u konkretnom slučaju interes javnosti da se upozna sa informacijom, odnosno zapisom preteže u odnosu na interes da se spreči objavljivanje. Zatim je u

20 Z. Stojanović: *op.cit.*, p. 527.

21 U jednom predmetu, okrivljena je optužena da je izvršila krivično delo neovlašćeno fotografisanje na taj način što je snimala privatnog tužioca dok je u svom dvorištu vršio automehaničarske poslove. I prvostepeni i Apelacioni sud su utvrdili da u konkretnom slučaju nije došlo do osetnog zadiranja u intimni život s obzirom na mesto i vreme snimanja, položaj lica koja su na fotografijama snimljena, kao i okolnostima pod kojima su te fotografije sačinjene, te je doneta oslobađajuća presuda. – Presuda Osnovnog suda u Valjevu br. K. 1648/12 od 17.04.2013. i presuda Apelacionog suda u Beogradu br. Kž1 3799/13 od 14.08.2013.

22 Zakon o javnom informisanju i medijima, „*Sl. glasnik RS*”, br. 83/2014, 58/2015 i 12/2016 – autentično tumačenje.

23 Tako i D. Lazić, I. Radisavljević /2018/: Dokazni značaj amaterskih audio i video zapisa, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, p. 379.

stavu 2 istog člana *exempli causa* nabrojano 11 situacija kada se naročito smatra da interes javnosti preteže u odnosu na interes privatnosti.

Jedna od *exempli causa* navedenih slučajeva mogućeg odstupanja od prava na privatnost je ako je lice svojim javnim izjavama, odnosno ponašanjem u privatnom, porodičnom ili profesionalnom životu privuklo pažnju javnosti i na taj način dalo povoda za objavljivanje informacije, odnosno zapisa (čl. 82 st. 2 tač. 3). Dalje, tačkom 9 propisano je da privatnost može biti ograničena ako se zapis odnosi na mnoštvo likova ili glasova (navijača, koncertne publike, demonstranata, uličnih prolaznika i sl.), a tačkom 10 da do ograničenja može doći ako se radi o zapisu s javnog skupa. U navedenim situacijama može doći do ostvarenja nekog krivičnog dela. Primera radi, na utakmici, koncertu ili javnom skupu dođe do tuče u kojoj neko lice izgubi život, ili ako se neko neadekvatno ponaša na ulici na taj način što vređa drugoga ili ga telesno povređuje ili ako državni službenik traži mito. U skladu sa navedenim zakonskim odredbama, u takvim situacijama bilo bi dozvoljeno sačinjen snimak ili fotografiju javno objaviti. Posebno je interesantna tačka 5 kojom je propisano da privatnost može biti ograničena ako je objavljivanje u interesu pravosuđa, nacionalne bezbednosti ili javne bezbednosti. Ova odredba je poprilično neodređena te nije sasvim jasno šta se podrazumeva pod „interesom pravosuđa”. Ovaj pojam ne bi trebalo suviše ekstenzivno tumačiti, jer ako bi ovlašćenja u pogledu sačinjavanja i objavljivanja fotografija i snimaka u „interesu pravosuđa” bila jako široka, to bi moglo voditi zloupotrebama, te pretvoriti novinare u privatne detektive. To svakako nije bila intencija zakonodavca kada je propisao da se privatnost može ograničiti u „interesu pravosuđa”, a „na taj način bi između ostalog i pojedini instituti bili obemišljeni (npr. posebne dokazne radnje)”²⁴.

2.3.2. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti²⁵ uređuje se pravo na zaštitu fizičkih lica u vezi sa obradom podataka o ličnosti. Članom 3 stav 2 ovog Zakona propisano je da se ovaj zakon ne primenjuje na obradu podataka o ličnosti koju vrši fizičko lice za lične potrebe, odnosno potrebe svog domaćinstva. Dakle, Zakon ne štiti građane od obrade njihovih ličnih podataka od strane fizičkih lica za lične odnosno porodične potrebe. Postavlja se pitanje, ukoliko bi neko fizičko lice sačinilo fotografiju ili video zapis drugog lica u svrhu obezbeđivanja dokaza za krivični postupak gde bi se pojavilo kao oštećeni, da li bi takvo sačinjavanje fotografija i video zapisa bilo za lične ili javne potrebe.

2.3.3. Zakon o detektivskoj delatnosti

Zakon o detektivskoj delatnosti²⁶ uređuje rad pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica koji vrše poslove iz oblasti delatnosti pružanja detektivskih usluga. U većini zakonodavstava privatnim detektivima nije dozvoljeno da se bave delatnostima za koje je nadležna kriminalistička policija.²⁷ Tako je članom 2 Zakona propisano da

24 D. Lazić, I. Radisavljević: *ibid.*, p. 379.

25 Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, „*Sl. glasnik RS*”, br. 87/2018.

26 Zakon o detektivskoj delatnosti, „*Sl. glasnik RS*”, br. 104/2013 i 87/2018.

27 Z. Kesić /2013/: Popularni imidž privatnog detektiva i njegova demistifikacija, *Bezbednost*, n° 2, p. 91.

privatni detektivi ne mogu vršiti poslove koji su u isključivoj nadležnosti državnih organa i primenjivati operativne metode i sredstva, odnosno operativno-tehnička sredstva i metode koje nadležni organi vrše, odnosno primenjuju na osnovu posebnih propisa. Stoga, detektiv mora da poznaje propise koji se tiču krivičnomaterijalnog i krivičnoprocesnog prava kako ne bi preuzeli na sebe obavljanje poslova koji su u isključivoj nadležnosti državnih organa.²⁸ Međutim, bez obzira na monopol koji policija ima u kriminalističkim istragama, u svetu ne mali broj građana daje prednost privatnim detektivima.²⁹ Šta više, u poslednje vreme se sve veći broj privatnih detektiva angažuje i u istragama krivičnih dela, i to obično na poslovima prikupljanja dokaza za potrebe odbrane optuženog lica. Tu se detektivske usluge uglavnom svode na identifikovanje svedoka i prikupljanje informacija od njih, ali i na prikupljanje određenih dokaza materijalne prirode.³⁰ Kada su u pitanju ovlašćenja detektiva, Zakonom je propisano da detektiv može obrađivati podatke o krivičnim delima koja se gone po privatnoj tužbi i o učiniocima tih krivičnih dela (čl. 10 st. 1 tač. 8).

Dakle, iz navedenog se može zaključiti da kada je u pitanju angažovanje privatnog detektiva u svrhu prikupljanja dokaza, to se može učiniti samo u pogledu krivičnih dela koja se gone po privatnoj tužbi, a i tada je delovanje detektiva ograničeno zabranom vršenja poslova i primene operativno-tehničkih sredstva i metoda koji su u isključivoj nadležnosti državnih organa. Stoga, ukoliko bi lice angažovalo privatnog detektiva da sačini fotografije ili audio i video snimke kako bi ih koristio kao dokaz u krivičnom postupku, detektiv ne bi imao ništa više ovlašćenja u tom pogledu nego običan građanin. Detektiv ne bi mogao da sprovodi radnje koje spadaju u domen specijalnih istražnih tehnika niti druge operativne radnje na čije preduzimanje je ovlašćena policija. Angažovanje privatnog detektiva bilo bi svrsishodnije u parničnom postupku, gde ne postoje pravila o pravno nevaljanim dokazima, te bi i fotografija odnosno snimak koji je sačinio detektiv prekorachenjem zakonskih ovlašćenja mogli da budu validan dokaz u postupku.

2.3.4. Zakon o privatnom obezbeđenju

Postavljanje sigurnosnih kamera od strane fizičkih ili pravnih lica, u svrhu bezbednosne zaštite lica i imovine danas je uobičajena pojava. Zakon o privatnom obezbeđenju³¹ reguliše navedenu delatnost. Tako je Zakonom propisano da tehnička sredstva koja se koriste u obavljanju poslova privatnog obezbeđenja nije dozvoljeno koristiti na način kojim se narušava privatnost drugih (čl. 31 st. 2). Ukoliko se radi o zaštiti objekta ili prostora koji se koriste za javnu upotrebu, a zaštita se vrši uz upotrebu uređaja za snimanje slike, na vidljivom mestu mora biti istaknuto obaveštenje da je objekat ili prostor zaštićen video obezbeđenjem (čl. 32 st. 1). *Ratio legis* navedenog obaveštenja je da se informiše lice o snimanju kako ne bi došlo do krivičnog dela neovlašćenog fotografisanja. Pri tome, treba imati na umu da po-

28 D. Jovičić /2012/: *Detektivska delatnost*, Banja Luka, p. 134, navedeno prema A. Bošković /2015/: *Analiza krivičnopravnih i drugih zakonskih odredbi od značaja za detektivsku delatnost*, *Bezbednost*, n° 2, p. 110.

29 Z. Kesic: *op.cit.*, p. 92.

30 Z. Kesic: *ibid.*, p. 94.

31 Zakon o privatnom obezbeđenju, „*Sl. glasnik RS*”, br. 104/2013, 42/2015 i 87/2018.

stojе situacije gde posetilac nema izbora nego da prihvati ulazak u snimani prostor jer inače ne bi mogao da pristupi nekoj usluzi.³² Ukoliko se radi o zaštiti objekta ili prostora koji se ne koriste za javnu upotrebu, već se radi o prostoru koji je u isključivom vlasništvu privatnog lica, primera radi privatан stan ili kuća, tada nije potrebno istaknuti navedeno obaveštenje.³³

3. DOKAZNI ZNAČAJ PRAVNO NEVALJANIH DOKAZA

Kako je već spomenuto, sudske odluke ne mogu se zasnivati na dokazima koji su, neposredno ili posredno, sami po sebi ili prema načinu pribavljanja u suprotnosti sa Ustavom, Zakonikom o krivičnom postupku, drugim zakonom ili opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima, osim u postupku koji se vodi zbog pribavljanja takvih dokaza (čl. 16 st. 1). Članom 84 st. 1 ZKP-a propisano je da dokazi koji su pribavljeni protivno članu 16. stav 1. ovog zakonika (nezakoniti dokazi) ne mogu biti korišćeni u krivičnom postupku. Dakle, odredba čl. 84 st. 1 ZKP-a proširuje polje neprimene nezakonitog dokaza, budući da govori o nemogućnosti korišćenja takvog dokaza u krivičnom postupku.³⁴ G. Ilić ističe da s obzirom na to da postoje dokazi za koje je izričito propisano da se na njima ne može zasnivati sudska odluka, možemo primenjujući *argumentum a contrario* zaključiti da je zakonodavac prepustio sudu da oceni da li su ostale povrede do kojih je došlo u načinu pribavljanja dokaza, po svom karakteru takve da bi se dokaz smatrao nezakonitim. Stoga navodi da bi se moglo govoriti o apsolutnoj i relativnoj nezakonitosti dokaza s obzirom na način njihovog pribavljanja.³⁵

U austrijskoj doktrini ukazuje se da bi trebalo razlikovati dokaze koje je organ postupka pribavio na nezakoniti (zabranjeni) način od dokaza koje su stranke pokušale pribaviti ili pribavile na nezakonit način i upotrebile ih u postupku.³⁶ Z. Karas naglašava da ako bi se od građana tražilo da isključivo prijavljuju krivična dela državnim organima, a da ne vrše snimanje izvršioca krivičnog dela, nejasno je koji bi dokazi preostali za potvrđivanje njihovih navoda posebno onda kada se radi o neočekivanim situacijama ili hitnom postupanju. Primera radi, ako učinilac krivičnog dela davanja mita nagovara građanina na primanje mita i građanin to snimi, ne bi trebao stvarati prepreke upotrebi takvog dokaza. Autor nadalje ukazuje da povreda u pribavljanju dokaza ne može poništiti krivično delo niti ukloniti njegove

32 V. Dimitrijević /2010/: Video-nadzor u javnom i privatnom prostoru, *Pravni zapisi*, n° 2, pp. 398.

33 Presudom VKS-a br. Kzz 1411/2018 od 11.12.2018. utvrđeno je da se kao dokaz u krivičnom postupku koji je vođen protiv okrivljenog zbog izvršenja krivičnog dela uništenje i oštećenje tuđe stvari, mogu koristiti snimci sa sigurnosnih kamera postavljenih u dvorištu zgrade koje se koristi za parkiranje automobila stanara zgrade, imajući u vidu da su sigurnosne kamere postavljene iz bezbednosnih razloga, te da snimci sa istih mogu da služe za utvrđivanje činjenica koje su u interesu bezbednosti stanara zgrade, ali i šire – u javnom interesu, a naročito imajući u vidu da autentičnost snimaka nije osporavana.

34 G. Ilić: *op.cit.*, p. 81.

35 G. Ilić: *ibid.*, p. 82.

36 M. Dika /2016/: O nedopuštenim dokazima u parničnom postupku, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, n° 1, p. 19.

štetne posledice.³⁷ Tako i M. Damaška ukazuje da se izbacivanje samo nekih izvora informacija može objasniti željom za poboljšanjem pouzdanosti utvrđivanja činjenica, dok je odbacivanje drugih očigledno svesna žrtva tačnog utvrđivanja činjenica radi drugih vrednosti³⁸, u slučajevima o kojima govorimo prava na privatnost. Na kraju, T. Vasiljević je isticao da „vrednost nezakonito pribavljenog dokaza ne može se osporiti samo zato što je nezakonito pribavljen, jer se nesumnjivo utvrđene činjenice ne mogu nepriznati. To ni u kom slučaju ne isključuje krivičnu odgovornost organa koji je pribavio dokaze na nezakonit način”³⁹ Pri tome, u slučajevima o kojima govorimo moglo bi se raditi o odgovornosti građanina koji je načinio snimak, a ne o odgovornosti organa postupka.

Napomenimo i to da je članom 280 st. 3 ZKP-a propisano da je podnosilac krivične prijave iz stava 1. ovog člana dužan da navede dokaze koji su mu poznati i preduzme mere da bi se sačuvali tragovi krivičnog dela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo i drugi dokazi. Iako ova odredba govori o obezbeđivanju već postojećih tragova, predmeta i dokaza krivičnog dela, ostavlja prostora tumačenju da građanin može i sačiniti određenu fotografiju odnosno video zapis u cilju dokazivanja krivičnog dela.

Na kraju, EKLJP ne sadrži pravila o tome kada bi način pribavljanja odnosno upotrebe nekog dokaza trebalo smatrati nezakonitim. ESLJP govori o dva aspekta slučaja u kojem se ističe da su nacionalne vlasti u krivičnom postupku dopustile upotrebu nezakonitog dokaza. Prvo, ispituje se da li je narušena „pravičnost postupka” u svetlu člana 6. Konvencije, i drugo da li je došlo do povrede nekog drugog prava iz Konvencije (npr. zabrane mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja iz čl. 3. ili prava na poštovanje privatnog i porodičnog života iz čl. 8. EKLJP-a).⁴⁰ Ako ustanovi povredu, ESLJP utvrđuje da je nacionalni organ postupka pri pribavljanju ili upotrebi dokaza povredio određeno pravo iz konvencije. No, Sud ne kaže da se tako nezakonito pribavljeni dokaz ne sme upotrebiti kod donošenja presude jer pitanje njegove pravne upotrebljivosti mora da reši nacionalno pravo.⁴¹

ZAKLJUČAK

Svi relevantni dokazi bi trebalo biti otkriveni. Međutim, puna primena ovog principa može negativno uticati na osnovna ljudska prava, a posebno na pravo na privatnost. Zbog toga je navedeno pravilo podložno izuzecima, uključujući one koji ograničavaju prihvatljivost fotografija i audio i video snimaka, nastalih pod odre-

37 Ž. Karas /2015/: Sudska praksa o zakonitosti dokaza: tajno snimanje sugovornika; vaganje nezakonitih dokaza; snimka nadzora, *Policija i sigurnost*, n° 4, pp. 355. Autor ističe i to da se u takvim situacijama zapravo radi o obliku sličnom nužnoj obrani radi očuvanja svojih prava. – Ž. Karas: *ibid.*, p. 356.

38 M. Damaška /1972/: Evidentiary Barriers to Conviction and Two Models of Criminal Procedure: A Comparative Study, *University of Pennsylvania Law Review*, vol. 121, p. 525.

39 T. Vasiljević /1981/: *Sistem krivičnog procesnog prava SFRJ*, Beograd, p. 309.

40 D. Krapac /2010/: Nezakoniti dokazi u kaznenom postupku prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 60, n° 6, pp. 1213–1214.

41 D. Krapac: *ibid.*, p. 1214.

đenim okolnostima, kao dokaza u krivičnom postupku. Fotografije, audio i video snimci sami po sebi jesu dozvoljen dokaz, međutim kada govorimo o fotografijama i snimcima koje su sačinili građani ili koji su zabeleženi na sigurnosnim kamerama, način njihovog pribavljanja može biti protivpravan.

Prvo, fotografije i snimci koje su sačinili građani, ne smeju proizlaziti iz krivičnog dela. Dakle, ukoliko bi tonski snimak bio pribavljen tako što umišljajno, bez znanja lica koja razgovaraju, dakle tajno snimamo njihov razgovor, odnosno izjavu ili obaveštenje, takav tonski snimak bio bi proizvod krivičnog dela, te ne bi mogao biti korišćen kao dokaz u krivičnom postupku. Ukoliko bi postojala prećutna ili izričita saglasnost okrivljenog ili drugog lica koje je učesnik razgovora smatramo da bi s obzirom na postojanje saglasnosti takav snimak mogao da se koristi kao dokaz. Takođe smo mišljenja da i ukoliko u trenutku snimanja nema saglasnosti lica čiji razgovor je snimljen, takav snimak može biti dokaz ukoliko se naknadno bar jedan od učesnika razgovora, a to će po pravilu biti oštećeni, saglasi sa korišćenjem navedenog snimka kao dokaza. Sa druge strane, ukoliko se radi o razgovoru u kome je lice koje snima razgovor sagovornik, smatramo da je logično i opravdano da i takav snimak predstavlja dozvoljen dokaz.

Dalje, Krivičnim zakonikom zabranjeno je fotografisati ili snimati drugo lice bez njegovog znanja ukoliko mu se time osetno zadire u lični život. Mišljenja smo da u situaciji kada neko vrši krivično delo, takvo ponašanje prevazilazi granice njegovog privatnog života i ulazi u sveru „javnog interesa”. Stoga, smatramo da bi fotografije i snimci nastali snimanjem nekoga kako vrši krivično delo na javnim površinama, javnim objektima i prostorima predstavljali dozvoljen dokaz, dok bi se ograničenja mogla javiti kod fotografija i snimaka nastalih na prostoru koji je u privatnom vlasništvu okrivljenog (stan, kuća i sl.). Opet, u svakom konkretnom slučaju, trebalo bi imati u vidu pod kakvim okolnostima je sačinjena fotografija odnosno snimak, a pre svega u smislu da li se radi o iznenada napravljenoj fotografiji/snimku (npr. videvši nekog kako vrši krivično delo, odlučimo da to snimimo) ili se radi o unapred planiranom praćenju i fotografisanju/snimanju nekoga, odnosno o unapred postavljenim kamerama na određeno mesto kako bismo nekoga snimili.

U prilog tome da fotografije i snimci na kojima je zabeleženo kako neko vrši krivično delo predstavljaju dozvoljen dokaz, govori i odredba Zakona o javnom informisanju i medijima koja utvrđuje odstupanja od prava na privatnost ako je lice svojim javnim izjavama, odnosno ponašanjem u privatnom, porodičnom ili profesionalnom životu privuklo pažnju javnosti i na taj način dalo povoda za objavljivanje informacije, odnosno zapisa. U tom smislu, vršenje krivičnog dela svakako jeste ponašanje koje privlači pažnju javnosti. Ipak, ostajemo pri tome da fotografije i snimci koji su tajno sačinjeni u prostoru koji je u privatnom vlasništvu okrivljenog ne bi mogle da se koriste kao dokaz jer bi to zapravo predstavljalo sprovođenje „specijalne istražne tehnike” od strane građana. Takođe, iz istog razloga, ne bi mogli da koristimo kao dokaz fotografije i snimke nastale usled tajnog praćenja od strane građana. U suprotnom, kada bi građani mogli slobodno da prate nekog, snimaju ga i postavljaju kamere, praktično bi imali veća istražna ovlašćenja od organa postupka.

Drugo, ukoliko se radi o fotografijama i snimcima koji su zabeleženi na sigurnosnim kamerama postavljenim radi zaštite bezbednosti ljudi i imovine, a koje nadziru javne površine odnosno objekte ili prostor koji je u isključivom privatnom vlasništvu i ukoliko su kamere postavljene u skladu sa Zakonom o privatnom obezbeđenju, smatramo da takvi snimci i fotografije predstavljaju dozvoljen dokaz. Čak i ukoliko nije ispoštovana zakonska obaveza postavljanja obaveštenja o video nadzoru kada se radi o javnim površinama odnosno objektima, smatramo da bi i tada takve fotografije i snimci mogli da se koriste kao dokaz u postupku. Razlog tome leži u činjenici da svaki prosečan čovek ima svest da se prostori i objekti poput aerodroma, železničkih stanica, metroa, stadiona, banaka, menjačnica itd. snimaju iz bezbednosnih razloga, te je tu teško govoriti o povredi prava na privatnost.⁴² Tu je bitno da se radi o bezbednosnim merama, te da je uređaj za snimanje bez obzira da li je vidljiv ili skriven, postavljen unapred u preventivne svrhe, a da se ne radi o montiranju takvog uređaja baš radi snimanja konkretnog lica ili konkretne situacije.⁴³

Na kraju, možemo zaključiti da razlog što zakonodavac više ne reguliše situacije kada se fotografije i snimci sačinjeni od strane građana, odnosno zabeleženi na sigurnosnim kamerama mogu koristiti kao dokaz, leži u činjenici da nije moguće unapred predvideti sve sporne situacije, te unapred utvrditi da li interes za pravdom preteže u odnosu na intezitet povrede prava na privatnost. Iako zakonske odredbe izričito onemogućavaju upotrebu nezakonitih dokaza, u teoriji je prisutan stav da se na osnovu *argumentum a contrario* tumačenja zakonskih odredbi može govoriti o apsolutnoj i relativnoj nezakonitosti dokaza s obzirom na način njihovog pribavljanja. Pored toga, trebalo bi razlikovati dokaze koje je organ postupka pribavio na nezakoniti način od dokaza koje su građani pribavili na nezakonit način, odnosno tu bi trebalo primeniti blaže kriterijume pogotovo ako je građanin povredio nečije pravo na privatnost iz nužde obezbeđenja dokaza, a naročito ako je oštećen krivičnim delom.⁴⁴

Na kraju, ukoliko je isključena mogućnost fotomontaže, videomontaže ili drugog oblika lažiranja dokaza, to što je povređeno nečije pravo na privatnost ne može negirati da se fotografijom odnosno snimkom nesumnjivo utvrđuje neka činjenica. Stoga, sud ima zadatak da u svakom konkretnom slučaju utvrdi da li interes za pravdom prevazilazi stepen povrede prava na privatnost, te da li fotografiju odnosno snimak treba izuzeti iz spisa kao nezakonit dokaz. Naravno, sve ovo pod uslovom,

42 Tako je ESLJP u jednoj presudi utvrdio da nije došlo do povrede prava na privatnost iz čl. 8 EKLJP, a u presudi je izmeđuostalog naveo da je očekivanje podnosioca predstave o zaštiti prava na privatnost na njegovom radnom mestu nužno ograničeno s obzirom na to da je njegovo radno mesto – supermarket, otvoren za javnost. Sud takođe konstatuje da je zaštita prava na privatnost očigledno niža na mestima koja su vidljiva ili dostupna široj javnosti. (*Lopez Ribalda and others v. Spain*, Application no. 1874/13 and 8567/13, Strasbourg 17 October 2019, par. 93,125).

43 M. Škulić /2009/: *Osnovne novine u krivičnom procesnom pravu Srbije-Izmene i dopune Zakonika o krivičnom postupku i odredbe Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima*, Beograd, p. 16.

44 ESLJP je u pomenutoj presudi *Lopez Ribalda and others v. Spain*, odluku da nije došlo do povrede čl. 8 Konvencije izmeđuostalog opravdao time da poslodavac snimke koje je pribavio tajnim video nadzorom nije koristio u druge svrhe osim da bi pronašao odgovorne za evidentirani gubitak robe i imao dokaz za disciplinski postupak (par. 127,128).

da zakonodavac za određene situacije ne predviđa izričito nemogućnost korišćenja dokaza. Pri tome, ako je do izuzimanja fotografije odnosno snimka iz spisa predmeta došlo tek na glavnom pretresu nakon što su se sudije upoznale sa njima, sudije neće moći da izbace iz glave da takva fotografija tj. snimak nesumnjivo potvrđuju neku činjenicu. Iako sudije u obrazloženju presude neće moći takvim fotografijama i snimcima da obrazlažu svoje uverenje, takvi nezakoniti dokazi imaju indirektni dokazni značaj.

LITERATURA

- Bajović V. /2013/: O pravno nevaljanim dokazima i „plodovima otrovnog drveta”, *Pravni Život*, n° 9, Tom 1.
- Blog sudije Majića: Čl. 143 KZ, <https://misamajic.com/Pitanje/cl-143-kz/>, 16. decembar 2019.
- Bošković A. /2015/: Analiza krivičnopravnih i drugih zakonskih odredbi od značaja za detektivsku delatnost, *Bezbednost*, n° 2.
- Damaška M. /1972/: Evidentiary Barriers to Conviction and Two Models of Criminal Procedure: A Comparative Study, *University of Pennsylvania Law Review*, vol. 121.
- Dika M. /2016/: O nedopuštenim dokazima u parničnom postupku, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, n° 1.
- Dimitrijević V. /2010/: Video-nadzor u javnom i privatnom prostoru, *Pravni zapisi*, n° 2.
- Ilić G. /2015/: O nezakonitim dokazima u krivičnom postupku – in: *Kaznena reakcija u Srbiji*, V deo (Ignjatović Đ., ed.), Beograd.
- Karas Ž. /2015/: Sudska praksa o zakonitosti dokaza: tajno snimanje sugovornika; vaganje nezakonitih dokaza; snimka nadzora, *Policija i sigurnost*, n° 4.
- Kesić Z. /2013/: Popularni imidz privatnog detektiva i njegova demistifikacija, *Bezbednost*, n° 2.
- Kovačević M. /2013/: Video-nadzor na javnim mestima i pravo na privatnost, *Teme*, n° 4.
- Kovačević M. /2019/: Privatno snimljeni sadržaji kao dokaz u krivičnom postupku, *Pravni zapisi*, n° 1.
- Krapac D. /2010/: Nezakoniti dokazi u kaznenom postupku prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 60, n° 6.
- Lazić D., Radisavljević I. /2018/: Dokazni značaj amaterskih audio i video zapisa, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*.
- Martinović I., Tripalo D. /2017/: Zvučno i slikovno snimanje u kaznenom materijalnom i procesnom pravu – Teorijski i praktični izazovi novih tehnologija i zakonskih rješenja, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 24, n° 2.
- Mnookin J. /1998/: The Image of truth: Photographic Evidence and the Power of Analogy, *Yale Journal of Law & the Humanities*, vol. 10, n° 1, art. 1.
- Stojanović Z. /2018/: *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd.
- Škulić M. /2006/: Dokazni značaj u krivičnom postupku fotografija, audio i video snimaka kada nije u pitanju radnja audio i video nadzora iz člana 232. Zakonika o krivičnom postupku, *Bilten Okružnog suda u Beogradu*, n° 70.
- Škulić M. /2009/: *Osnovne novine u krivičnom procesnom pravu Srbije-Izmene i dopune Zakonika o krivičnom postupku i odredbe Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima*, Beograd.

Vasiljević T. /1981/: *Sistem krivičnog procesnog prava SFRJ*, Beograd.

Words Fade Away, but Recordings Remain: the Admissibility into Evidence of Audio and Video Recordings, <https://langlois.ca/words-fade-away-recordings-remain-admissibility-evidence-audio-video-recordings/>, 14. decembar 2019.

*Natalija Živković**

THE PROBATIVE VALUE OF PHOTOS, AUDIO AND VIDEO RECORDINGS THAT DID NOT RESULT FROM EVIDENTIAL ACTIONS

SUMMARY

Given that citizens are not authorized to conduct evidentiary actions, and it is indisputable that the citizens today, with the development of technology, can capture and photograph events around them at almost any time, the object of this paper is to determine the probative value of photographs and recordings made by citizens. The question of the probative value of the afore mentioned photographs and recordings is raised primarily in connection with the violation of the right to privacy of the persons who were recorded. The CPC/2011 only lays down certain evidentiary prohibitions in one general way. Therefore, the author analyzes relevant legal provisions aimed at protecting the right to privacy of citizens.

First, photographs and recordings made by citizens must not result from a crime. The relevant offenses are unauthorized wiretapping and recording and unauthorized photographing. In support of the fact that photographs and recordings of someone committing a crime constitute admissible evidence, it is also reflected in the provision of the Public Information and Media Act which establishes derogations from the right to privacy if the person has attracted public attention through his public statements or behavior in private, family or professional life and thus gave rise to the publication of information or records. Second, in the case of photographs and recordings taken on security cameras installed to protect the security of people and property, which monitor public areas or facilities or premises that are privately owned and if the cameras are installed in accordance with the Private Security Act, we consider such recordings and photographs should be admissible evidence.

Finally, we consider that the evidence obtained illegally by the court should be distinguished from the evidence obtained illegally by the citizens. This means that a lesser criterion should be applied especially if the citizen violated someone's right to privacy by the necessity of providing evidence, and especially if he/she was damaged by criminal acts.

Key words: photographs, recordings, citizens, probative value, right to privacy.

* nataly.zivkovic@gmail.com